

Pozdravení do Jičina k svátku pohádek

Posílám pozdravení pohádkovému království, kde slaví pohádka s dětmi a všemi pohádkovými bytostmi už po devatenácté svůj svátek. Nemám létací kobereček, který by přenesl babku pohádkářku mezi vás, a tak svěřuji své pozdravení pohádkové poště. Povídám si s pohádkou přes devatery meze a přemýšlím, kde má pohádka po celá staletí ukrytu svou čaromoc nad naší člověčinou.

Představuji si pohádku jako lávečku či můstek od člověka k člověku, od vypravěče k posluchači. Lávečku, po které putuje vyprávěný příběh. Ten příběh je živá tkáň, v níž jako míza proudí člověčina vypravěče. Co všechno do toku svého vyprávění pohádkář o sobě vypovídá: odkud přišel, jak jej naučili vidět svět, jakou hudbou zní jeho mateřská řeč, ba i o kolbišti, kde zápolí dobré se zlým, mu podává pohádka zprávu. Vítám proto oslovení, jakým zve pohádka hosty ke svému letošnímu svátku: „I když jsem já pohádka jen lehounké klubíčko, sprádené ze slov, snění a přání, mám své rodné hnízdo v krajině, kudy se berete i vy lidé. A mám paměť vlaštovčí: Tak jako vlaštovka, byť prolétla světa kraj, tam se vrátí, kde si pod kovy z trav a peříček postavila hnízdo.“

Všechny pohádky někde bydlí: loupežník Rumcajs v lese Řáholci, Čapkův listonoš pan Kolbaba hledá adresáty dopisů v okolí Svatoňovic, Ladovi bubáci a hasrmani bubákují v Hrusicích, raráš v Erbenově pohádce jede s hospodářem do Kopidlna na trh. Pohádky, jaké se předávaly z pokolení na pokolení, nasácky člověčinou vypravěčů. Hrdinové se berou krajinou, kudy nesou tíhu zápolení o chléb vezdejší i touhu, povznést se z pozemského trudu někam výš, kde je spravedlivo. Tak se život sbírá s touhou i trápením vypravěče a pohádka nabírá duši. Dá se ta duše pojmenovat genius loci.

Mé první doteky s pohádkou měly kulisu dědinu pod Bílými Karpatami, odkud byla moje maminka Maminko povídej, jak jsi byla malá. Maminčiny pohádky mluvily jazykem jejího rodného kraje. Jevišťem se pohybovali pohádkoví hrdinové, kteří hovořili tak, jak je vybavila jejich domovina. Maminko, vyprávěj. „Tož náš brúmovský strýc Ozeť byli naozajský hrdina. Počúaja jakýsi šramot, hýp s pece, chyt' a gatě, škr o nich, popadla čagan hr na ty lúpežníky. Ej, basom fikom, himalája teremtete, už na vás idu, oplani zatrackaní! A lúpežníci kakraholti, ti tam v nohy. Jen jeden huncút v divém úprku kobrtňa o hrábě, podnes má na čele hrču jak balón.“ A jndy vstoupily na jevišťe žitkovské bohyně. Lidové léčitelky, půl čarodějky a půl básničky, sžitě s hojivými silami bylin a lidskou bídou svých kopanic, spojovaly bájně síly, jakými slunce a země obdařily byliny, v podmanivý rituál. Maminka uložila svůj domov do sedmera knížek o valašských dcerkách Gabře a Málnice. A já jsem se ptala, kdy a jakým kouzlem se valašská dědina vznesla z hlíny vzhůru do pohádky? Maminka řekla jen: „Céřečko moja, k pohádce o rodném hnízdě sa mosí člověk probolet. Aby sa měl kam uchýlit, až príjdu v životě těžké chvíle.“

Do pohádkorodné Krakonošovy říše jsem přišla po pašeráckém chodníčku. Za války se pohádky nevypravují. Za války se přežívá od hodiny k hodině, ode dne ke dni. A přece zná pohádka čarokouzlo, jak svinout plesové šaty pro Popelku do oříšku či jak zakouzlit celý příběh v pentličku vůně, která se přenese s větrem přes hory a doly, i přes hraniční závoru.

Brali jsme se s mým mužem v poločase války jako čekatelé na budoucnost, bude-li jaká. V oknech zatemnění, jen v domácnostech svítila tu a tam na adventním věnci třetí svíčka. Tehdy přivál vítr severák mému muži odkudsi přes tisíc mezí pentličku vůně. „Máti chystá na Štědrý večer hubovec.“ Ba přivál sloku písničky „Přišli jsme k vám na koledu.“ „Máti zadělala těsto na štědrovnice, aby bylo pro pobytíky a koledníky.“ A zase ta pentlička vůně. „Táta snese s půdy betlém. Tři králové mají fousy z lišejníku. Král Baltazar veze na velbloudu kadidlo a myrhu. Cejtíš františky?“ Tehdy jsme se my dva brali po pašeráckém stezníčku za tou vůní. V průvodě poutníků, co putovali s dárky k betlému,

šla krkonošským mechem všechna řemesla, jak se za dvě stě let střídala v rodné chalupě mého muže: dřevař s trakařem dřeva na topení, pekař s vánočkou, tkadlec se štůčkem plátna, aby měla matička Boží čím převinout dítě, pytlák se zajícem, pašerák s flaškou čehosi na kuráž, ba matička Boží měla na krku šňůru perel od krkonošských perlařů. A já jsem tehdy chtěla povědět těm všem, jejichž podoby i trud a přání se otisky do tváří betlémských poutníků, že chci být s nimi zadobře, že si chci poslechnout jejich poudačky a písničky a porozumět krajině, kde chci být mezi nimi doma. A tak se z jejich vzkázání přes práh času narodily mé dvě knížky, pohádky, jaké se přimkly k vánočním a velikonočním tradicím domova, kde jsem i já našla své hnízdo.

Ráda bych přinesla do pokladnice pohádkového království svou letošní sklizeň. Jsou to knížky – dvojčátka, můj dárek vánočním i velikonočním koledníkům. Druhou knížkou bych ráda provedla děti pohádkovou cestou, jak se krajina obléká od jara do zimy. Ta druhá knížka se jmenuje „Pohádky pro nejhodnější holčičku“ a chtěla bych jí poděkovat za účast dětí na zrodu pohádek, protože bez jejich vkladu by se pohádkové knížky nejspíš nenarodily. Povím vám, jak to u této knížky bylo: Chystala se v naší rodině svatba. Nevěstina družička se mi představila: „Já jsem nejhodnější holčička naší paní učitelky ve školce a nebudu na svatbě zlobit.“ Nezlobila, jen si tichounce malovala cosi do pohádkové knížky. V pohádce O červené karkulce přikreslila vlkovi na hubu košík. „Já chci, aby byl vlk hodnej.“ A tak v mé knížce provází hodnou holčičku vlčí cestou hodný vlk.

Bude pro mou letošní pohádkovou žeň velkou poctou, okřtí-li ji voda z jičínské kašny a udělí-li jim pošta pohádkového království razítko.

Marie Kubátová

Září 2009